

Kaukázusi törpegéb (*Knipowitschia caucasica*) a Rakamazi-Nagy-morotvából

Nyeste Krisztán, Antal László

A kaukázusi törpegéb (*Knipowitschia caucasica*) a Kárpát-medencében először a Szamos csengeri szakaszáról került elő 2009-ben. Akkor csak egyetlen példányt mutattak ki, tömeges hazai megjelenésére 2012-ig kellett várni, mikor a Tisza-tó tiszafüredi öblözetében jelentős állományát észlelték. Az azt követő időszakban a kiterjesztett kutatómunka bebizonyította, hogy a Tisza-tó a faj hazai terjedésének mintegy bölcsője lehet, ugyanis az innen délebbre eső Tisza-szakaszok felé, a folyásiránynak megegyező irányban gyorsan elterjedt, 2014 őszére már Tiszaszigetig, a magyar-szerb határig jelen volt.

Folyásiránnyal szemben azonban az apró termetű és gyengén úszó faj csak rendkívül lassan tud terjedni, ezért volt meglepő, hogy 2017. október 26-án, a Debreceni Egyetem Hidrobiológiai Tanszéke által végzett faunisztikai felmérés során a kaukázusi törpegéb 3 példánya is előkerült a Rakamazi-Nagy-morotvából (N 48°05'50.43", E 21°27'44.35"). A mintavételben Gyöngy Martina, Pavlikovics Zsuzsanna és Szanyi Kálmán segédkezett, kiknek ezúton is köszönetet mondunk.

A faj elterjedését tárgyaló 2015-ös publikáció szerint a

A Rakamazi-Nagy-morotvából fogott törpegégek egyike (Szanyi Kálmán felvétele)

Tiszában csak a Tisza-tó legészakibb részéig hatolt fel (437 fkm), e fölött nem bizonyították jelenlétét. A Rakamazi-Nagy-morotva egy zsilippel szabályozott csatorna révén a tiszanyagfalui szakaszon, az 539-es folyamkilométernél torkollik a Tiszába, de valószínűtlen, hogy a törpegéb ilyen rövid idő alatt több mint 100 folyamkilométert tett volna meg a sodrással szemben haladva. A halgaz-

dálkodási hasznosító tájékoztatása szerint a holtmederbe évek óta a fegyverneki halgazdaságból telepítenek halakat. A Fegyvernek község környékén lévő haltermelő tavak mindegyike összeköttetésben van a Tiszával, ezért a törpegéb minden bizonnyal azokban is jelen van, így ugrásszerű megjelenése valószínűleg az innen történő telepítések következménye. Emellett valószínűsíthető, hogy a faj megjelenése a közelmúltra tehető, ugyanis a Debreceni Egyetem Hidrobiológiai Tanszéke 2009 óta évről-évre végez halfaunisztikai felméréseket a Nagy-morotván, a faj azonban csak ez évben került elő.

A Tisza-tavi tapasztalatokból kiindulva a Rakamazi-Nagy-morotva a faj további terjedésének egyik gócpontja lehet.

A Hernádban is terjed a folyami géb (*Neogobius fluviatilis*)

Szepesi Zsolt, Harka Ákos

A Sajóból a folyami gébet elsőként Sallai Zoltán mutatta ki 2007-ben (Kesznyéten, 10 fkm). A faj lassan, de folyamatosan terjedt a folyóban, 2013. október 11-én már pár száz méterrel a Hernád torkolata alatt (31 fkm) is megfoglunk egy példányát, de jelentős állománya ekkor még csak Girincs alatt (26 fkm) volt. A Sajón mért 3,5 km/év terjedési sebesség alapján bizonyosra vettük, hogy 2017-re a Hernád alsó szakaszán is meghonosodik, csupán az volt kérdéses, hogy meddig hatol fel a folyóban.

Feltevésünk 2017. július 5-én igazolódott, amikor is nemcsak Sajóhídvégnél (0,5 fkm) fogtunk jelentős mennyiségű folyami gébet a Hernádból, hanem Berzéknél (7 fkm) és Bócsnél is (12 fkm) sikerült kimutatnunk egy-egy példányát. Ezzel azonban a folyami géb terjedése valószínűleg meg is akad egy időre a folyóban, ugyanis a bócsi keresztgáton (13,6 fkm) a saját erejéből aligha fog átjutni. Ezt valószínűsíti a tarka géb (*Proterorhinus semilunaris*) példája, melyet már 2012-ben megtaláltuk

A Hernád Bócsnél (Harka Ákos felvétele)

Bócsnél, de a keresztgát felett (Hernádnémeti, 19 fkm) a mai napig sem került elő.

Az utóbbi három évben a Sajón is feljebb hatolt a folyami géb, 2017. július 20-án Ónodnál (34 fkm) és Sajópetrinél (39 fkm) is sikerült megfognunk egy-egy példányát, de Alsózsoltánál (44 fkm) és Felsőzsoltánál (51 fkm) még nem észleltük.